

DEN
EUROPÆISKE
REVISIONSRET

Beretning om årsregnskabet for fællesforetagendet til forskning i
lufttrafikstyring i det fælles europæiske luftrum (SESAR) for regnskabsåret 2017

med fællesforetagendets svar

INDHOLD

	Punkt
Indledning	1-12
Oprettelse af fællesforetagendet SESAR	1-2
Ledelse	3-4
Mål	5-7
Ressourcer	8-11
Kommissionens evalueringer	12
Erklæring	13-25
Erklæring om regnskabernes rigtighed	14
Erklæring om lovligheden og den formelle rigtighed af de indtægter, der ligger til grund for regnskaberne	15
Erklæring om lovligheden og den formelle rigtighed af de betalinger, der ligger til grund for regnskaberne	16
Den øverste og den daglige ledelses ansvar	17-19
Revisors ansvar for revision af regnskaberne og de underliggende transaktioner	20-25
Budgetmæssig og økonomisk forvaltning	26-37
Gennemførelse af 2017-budgettet	26-28
Gennemførelse af det flerårige budget under RP7 og TEN-T	29-33
Gennemførelse af det flerårige budget under Horisont 2020	34-37
Intern kontrol	38-42
Ramme for intern kontrol	38-41
Udbud	42
Andre spørgsmål	43
Mobilisering af bidrag fra andre medlemmer til SESAR 2020	43
Oplysninger om Kommissionens evalueringer	44-47
Bilag - Opfølgning på tidligere års bemærkninger	
fællesforetagendets svar	

INDLEDNING

Oprettelse af fællesforetagendet SESAR

1. Fællesforetagendet til forskning i lufttrafikstyring i det fælles europæiske luftrum (SESAR), som ligger i Bruxelles, blev oprettet i februar 2007 for en otteårig periode og begyndte at arbejde selvstændigt den 10. august 2007¹. I juni 2014 ændrede Rådet grundforordningen og forlængede fællesforetagendets levetid indtil 31. december 2024².
2. Fællesforetagendet SESAR er et offentlig-privat partnerskab til udvikling og implementering af moderniseret lufttrafikstyring (ATM) i Europa. De stiftende medlemmer er Den Europæiske Union repræsenteret ved Kommissionen og Den Europæiske Organisation for Luftfartens Sikkerhed (Eurocontrol)³. Efter en indkaldelse af interessetilkendegivelser er 19 offentlige og private enheder fra luftfartssektoren nu medlemmer af fællesforetagendet. Det er flyfabrikanter, fabrikanter af jordbaseret og luftbåret udstyr, luftfartstjenesteudøvere samt lufthavnsmyndigheder.

Ledelse

3. Fællesforetagendet SESAR's ledelsesstruktur omfatter bestyrelsen og den administrerende direktør.
4. Bestyrelsen er sammensat af repræsentanter for fællesforetagendet SESAR's medlemmer sammen med repræsentanter for interessenter (for militæret, civile

---

¹ Rådets forordning (EF) nr. 219/2007 af 27. februar 2007 om oprettelse af et fællesforetagende til udvikling af en ny generation af det europæiske lufttrafikstyringssystem (SESAR) (EUT L 64 af 2.3.2007, s. 1), ændret ved forordning (EF) nr. 1361/2008 (EUT L 352 af 31.12.2008, s. 12).

² Rådets forordning (EU) nr. 721/2014 af 16. juni 2014 om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 219/2007 om oprettelse af et fællesforetagende til udvikling af en ny generation af det europæiske lufttrafikstyringssystem (SESAR) for så vidt angår en forlængelse af fællesforetagendet indtil 2024 (EUT L 192 af 1.7.2014, s. 1).

³ Eurocontrol er en international organisation, som ejes af 41 medlemsstater. EU har delegeret dele af sine opgaver i henhold til forordningerne om det fælles europæiske luftrum til Eurocontrol og dermed gjort det til den centrale organisation for koordinering og planlægning af lufttrafikkontrol for hele Europa. EU er medundertegner af Eurocontrol, og alle EU-medlemsstater er medlemmer af Eurocontrol.

luftrumsbrugere, luftfartstjenesteudøvere, udstyrsfabrikanter, lufthavne, personale inden for lufttrafikstyring samt forskersamfundet). Bestyrelsen har ansvaret for at vedtage den ATM-masterplan, som Rådet har godkendt, og udøve den overordnede kontrol med gennemførelsen af SESAR-projektet. Den administrerende direktør er ansvarlig for den daglige ledelse af fællesforetagendet.

Mål

5. SESAR-projektet har til formål at modernisere ATM i Europa ved at definere, udvikle og levere nye eller forbedrede teknologier og procedurer. Projektet består af tre faser:

- En "definitionsfase" (2004-2007) under ledelse af Eurocontrol og medfinansieret af programmet for transeuropæiske net (TEN-T). Resultatet af denne fase var den europæiske ATM-masterplan, som definerer indholdet og beskriver udviklingen og implementeringen af den næste generation af et moderne ATM-system.
- En "udviklingsfase" i to terminer (2008-2013 udvidet til 2016), som forvaltes af SESAR-fællesforetagendet, medfinansieres af TEN-T og det syvende forskningsrammeprogram og siden 2014 ligeledes medfinansieres af Horisont 2020.
- En "implementeringsfase" (2014-2024) for implementeringen af den nye ATM-infrastruktur under ledelse af lufttrafikindustrien og andre aktører, som vil bestå i produktion i stor målestok, med medfinansiering fra Horisont 2020.

6. Målsætningen for fællesforetagendet SESAR under RP7 og programmerne TEN-T var at modernisere og øge ATM's sikkerhed i Europa ved at koordinere og samle alle relevante forsknings- og udviklingsindsatser i EU med henblik på at fremstille nye teknologiske systemer, komponenter og operationelle procedurer, som defineret i den europæiske ATM-masterplan (SESAR I - udviklingsfasen fra 2008-2016).

7. Fællesforetagendet SESAR implementerer SESAR 2020-programmet under Horisont 2020 med det formål at påvise bæredygtigheden af de tekniske og operationelle løsninger, som allerede er udviklet inden for rammerne af SESAR I, i større og mere integrerede miljøer i operationel henseende (fortsættelse af udviklingsfasen) og implementere den nye ATM-infrastruktur (implementeringsfasen).

Ressourcer

8. Budgettet for udviklingsfasen 2008-2016 for SESAR I var på 2 100 millioner euro, som skulle betales med lige store bidrag fra EU, Eurocontrol og de deltagende offentlige og private partnere fra luftfartssektoren. EU's maksimale bidrag på 700 millioner euro blev finansieret over programmerne RP7 og TEN-T⁴.
9. SESAR's grundforordning anslår de samlede udgifter for SESAR 2020 til 1 585 millioner euro⁵. EU's maksimale bidrag til fællesforetagendet SESAR's gennemførelse af SESAR 2020's udviklings- og implementeringsprogram for 2017-2024 udgør 585 millioner euro, som skal udbetales fra Horisont 2020⁶. Eurocontrol skal bidrage med ca. 500 millioner euro⁷, mens luftfartssektoren forventes at bidrage med 500 millioner euro til fællesforetagendets aktiviteter. Ca. 95 % af bidragene fra Eurocontrol og de andre medlemmer ydes i naturalier til fællesforetagendets aktiviteter.
10. For så vidt angår de finansielle bidrag til fællesforetagendets administrationsomkostninger træffer bestyrelsen afgørelse om de beløb, som hvert enkelt medlem skal frigive i forhold til de bidrag, som det pågældende medlem har forpligtet sig til at betale, og fastlægger frister for medlemmernes indbetaling af bidrag.
11. I 2017 var fællesforetagendet SESAR's endelige budget for SESAR I og SESAR 2020 på 191,8 millioner euro (2016: 157,1 million euro). Fællesforetagendet havde pr. 31. december 2017 40 ansatte (2016: 44).

---

⁴ Artikel 3 i den generelle aftale mellem Europa-Kommissionen og fællesforetagendet SESAR, december 2009.

⁵ Betragtning 5 til forordning (EU) nr. 721/2014.

⁶ Artikel 4, stk. 2, i forordning (EF) nr. 219/2007 som ændret ved forordning (EU) nr. 721/2014.

⁷ Artikel 4 i aftalen mellem SESAR 2000 og Eurocontrol.

Kommissionens evalueringer

12. Kommissionen færdiggjorde den endelige evaluering af fællesforetagendets RP7-aktiviteter og den foreløbige evaluering af dets Horisont 2020-aktiviteter i juni 2017, og de blev efterfulgt af forskellige handlingsplaner udarbejdet af fællesforetagendet med henblik på at adressere de anbefalinger, der var fremsat i evalueringerne. I den forbindelse medtager vi et afsnit vedrørende fællesforetagendets handlingsplaner som svar på evalueringerne, som udelukkende er beregnet til orientering og ikke udgør en del af vores revisionserklæring.

ERKLÆRING

13. Vi har:

- a) revideret fællesforetagendets regnskaber, som omfatter årsregnskabet⁸ og beretningerne om budgetgennemførelsen⁹, for det regnskabsår, der afsluttedes den 31. december 2017, og
- b) efterprøvet lovligheden og den formelle rigtighed af de transaktioner, der ligger til grund for dette regnskab, som fastsat i artikel 287 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

Erklæring om regnskabernes rigtighed

14. Det er vores opfattelse, at fællesforetagendets regnskaber for det regnskabsår, der afsluttedes den 31. december 2017, i alt væsentligt giver et retvisende billede af fællesforetagendets finansielle stilling pr. 31. december 2017 og af resultaterne af dets transaktioner, pengestrømme og bevægelser på nettoaktiver i det afsluttede regnskabsår, i overensstemmelse med dets finansforordning og de regnskabsregler, Kommissionens regnskabsfører har fastlagt. Disse er baseret på de internationalt anerkendte regnskabsstandarder, der anvendes i den offentlige sektor.

⁸ Årsregnskabet omfatter balancen, resultatopgørelsen, pengestrømsopgørelsen, opgørelsen over bevægelser på nettoaktiver samt en oversigt over væsentlige regnskabspraksis og andre forklarende noter.

⁹ Beretningerne om budgetgennemførelsen omfatter de beretninger, der sammenfatter alle budgettransaktionerne, og de forklarende noter.

Erklæring om lovligheden og den formelle rigtighed af de indtægter, der ligger til grund for regnskaberne

15. Det er vores opfattelse, at de indtægter, der ligger til grund for regnskaberne for det regnskabsår, der afsluttedes den 31. december 2017, i alt væsentligt er lovlige og formelt rigtige.

Erklæring om lovligheden og den formelle rigtighed af de betalinger, der ligger til grund for regnskaberne

16. Det er vores opfattelse, at de betalinger, der ligger til grund for regnskaberne for det regnskabsår, der afsluttedes den 31. december 2017, i alt væsentligt er lovlige og formelt rigtige.

Den øverste og den daglige ledelses ansvar

17. Ifølge artikel 310-325 i TEUF og fællesforetagendets finansforordning er den daglige ledelse ansvarlig for at udarbejde og aflægge regnskaberne på grundlag af de internationalt anerkendte regnskabsstandarder, der anvendes i den offentlige sektor, samt for lovligheden og den formelle rigtighed af de transaktioner, der ligger til grund for regnskaberne. Dette ansvar omfatter udformning, gennemførelse og opretholdelse af intern kontrol, som sikrer, at der udarbejdes og aflægges et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Den daglige ledelse er også ansvarlig for at sikre, at de aktiviteter, finansielle transaktioner og oplysninger, der fremgår af årsregnskabet, er i overensstemmelse med de myndighedsregler, der gælder for dem. Fællesforetagendets daglige ledelse bærer det endelige ansvar for lovligheden og den formelle rigtighed af de transaktioner, der ligger til grund for regnskaberne.

18. Ved udarbejdelsen af regnskaberne er den daglige ledelse ansvarlig for at vurdere fællesforetagendets evne til at fortsætte driften, idet den i relevante tilfælde oplyser om forhold med relation til fortsat drift og anvender regnskabsprincippet om fortsat drift.

19. Den øverste ledelse er ansvarlig for at overvåge fællesforetagendets regnskabsaflæggelse.

Revisors ansvar for revision af regnskaberne og de underliggende transaktioner

20. Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om fællesforetagendets regnskaber er uden væsentlig fejlinformation, og om de transaktioner, der ligger til grund for dem, er lovlige og formelt rigtige, samt på grundlag af vores revision at afgive en erklæring til Europa-Parlamentet og Rådet eller andre dechargemyndigheder om regnskabernes rigtighed og de underliggende transaktioners lovlighed og formelle rigtighed. Høj grad af sikkerhed er imidlertid ikke en garanti for, at en revision

vil føre til opdagelse af alle væsentlige fejlinformationer og tilfælde af manglende regeloverholdelse. Fejlinformationer og tilfælde af manglende regeloverholdelse kan skyldes besvigelser eller fejl og betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller sammenlagt påvirker brugeres økonomiske beslutninger, der træffes på grundlag af regnskaberne.

21. En revision omfatter udførelse af handlinger for at opnå revisionsbevis vedrørende beløbene og oplysningerne i regnskaberne og de underliggende transaktioners lovlighed og formelle rigtighed. De valgte handlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurderingen af risiciene for, at der er væsentlig fejlinformation i regnskaberne, og for, at de underliggende transaktioner i væsentligt omfang ikke opfylder kravene i Den Europæiske Unions retlige ramme, uanset om dette skyldes besvigelser eller fejl. Ved disse risikovurderinger overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for fællesforetagendets udarbejdelse og aflæggelse af regnskaber, der giver et retvisende billede, og for de underliggende transaktioners lovlighed og formelle rigtighed, med henblik på at udforme revisionshandlingerne, der er passende efter omstændighederne, men ikke med det formål at afgive en erklæring om effektiviteten af intern kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om den anvendte regnskabspraksis er passende, og om de regnskabsmæssige skøn, som den daglige ledelse har foretaget, er rimelige, samt en vurdering af den samlede præsentation af regnskaberne.

22. Med hensyn til indtægterne kontrollerer vi tilskuddet fra Kommissionen og undersøger fællesforetagendets procedurer for opkrævning af gebyrer og andre indtægter.

23. Med hensyn til udgifterne undersøger vi betalingstransaktionerne, når udgifterne er afholdt, registreret og godkendt. Denne undersøgelse omfatter alle kategorier af betalinger (inklusive betalinger vedrørende køb af aktiver) i det år, hvor de foretages.

24. I forbindelse med udarbejdelsen af denne beretning og erklæring tog vi det revisionsarbejde, der er udført af den uafhængige eksterne revisor i relation til fællesforetagendets regnskaber, med i betragtning som fastsat i artikel 208, stk. 4, i EU's finansforordning¹⁰.

25. Bemærkningerne i det følgende rejser ikke tvivl om Revisionsrettens erklæring.

---

¹⁰ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 (EUT L 298 af 26.10.2012, s. 1).

BUDGETMÆSSIG OG ØKONOMISK FORVALTNING

Gennemførelse af 2017-budgettet

26. Under hensyntagen til de formålsbestemte indtægter (18 millioner euro) var det disponible 2017-budget for SESAR I på 19,3 millioner euro i forpligtelsesbevillinger og 121,8 millioner euro i betalingsbevillinger. Det disponible 2017-budget for SESAR 2020 var på 111,7 millioner euro i forpligtelsesbevillinger og 91,2 millioner euro i betalingsbevillinger.

27. Gennemførelsesgraden for forpligtelsesbevillingerne og betalingsbevillingerne under SESAR I var på henholdsvis 11 % og 68 %. Den lave gennemførelsesgrad for SESAR I skyldes følgende faktorer:

- I december 2016 var SESAR I-programmet formelt afsluttet, og den seneste betaling blev afholdt i december 2017. Fællesforetagendet skulle imidlertid ved udgangen af 2017 sikre tilstrækkelige RP7-midler til godtgørelsen af overskydende kontantbidrag fra SESAR I's medlemmer fra industrien¹¹ og til betaling af forsinkede, men berettigede omkostningsanmeldelser vedrørende RP7-projekter.
- Ved planlægningen og overvågningen af behovet for nye forpligtelses- og betalingsbevillinger til SESAR I-budgettet anlagde fællesforetagendet en forsigtig tilgang og tog ikke hensyn til de forventede formålsbestemte indtægter på ca. 17 millioner euro fra inddrivelse til SESAR I-projekter (f.eks. fejlkorrektioner i forbindelse med efterfølgende revisioner, udestående åben forfinansiering osv.).

28. Gennemførelsesgraden for forpligtelsesbevillingerne og betalingsbevillingerne under SESAR 2020 var på henholdsvis 92 % og 68 %. Gennemførelsesgraden for betalingsbevillingerne var lavere end forventet, og dette skyldtes hovedsagelig forsinkelser i gennemførelsen af Horisont 2020-projekter, som blev gennemført af medlemmer fra

---

¹¹ Artikel 13 og 25 i fællesforetagendets vedtægter, som er knyttet som bilag til forordning (EF) nr. 219/2007, som ændret ved forordning (EU) nr. 721/2014.

industrien, og en temmelig forsigtig budgetplanlægning i betragtning af risikoen for forsinket modtagelse af de årlige delegationsaftaler om den finansielle gennemførelse.

Gennemførelse af det flerårige budget under RP7 og TEN-T

29. Af det maksimale beløb på 700 millioner euro af RP7-midler, som var tildelt fællesforetagendet SESAR i forbindelse med gennemførelsen af SESAR I, havde EU bidraget kontant med et samlet beløb på 633,9 millioner euro ved udgangen af 2017.

30. Af de 1 254,5 millioner euro i bidrag i naturalier og kontantbidrag, som de øvrige medlemmer skulle bidrage med til fællesforetagendet SESAR's SESAR I-aktiviteter (670,2 millioner euro fra Eurocontrol og 584,3 millioner euro fra medlemmer fra luftfartssektoren), havde fællesforetagendet ved udgangen af 2017 valideret bidrag på 560,7 millioner euro og 539,2 millioner euro fra luftfartssektoren.

31. Derfor beløb de samlede bidrag fra de øvrige medlemmer af SESAR I sig til 1 099,9 millioner euro ved udgangen af 2017, sammenlignet med EU's kumulerede kontantbidrag på 633,9 millioner euro.

32. Af det samlede drifts- og administrationsbudget på 892,8 millioner euro til SESAR I-aktiviteter¹² havde fællesforetagendet SESAR ved udgangen af 2017 indgået forpligtelser for 853 millioner euro og afholdt betalinger for 801 million euro (89,7 % af det disponible budget).

33. Ved udgangen af 2017 og SESAR I-programmets afslutningsfase var fællesforetagendet nødt til at annullere 30 millioner euro (19 %) i udestående forpligtelser på grund af tilpassede eller annullerede SESAR I-projekter. Ved årets udgang beløb fællesforetagendets åbne betalingsforpligtelser for SESAR I-tilskud sig således til ca. 47 millioner euro.

---

¹² Det samlede budget på 892,8 millioner euro består af de 700 millioner euro i kontante bidrag fra EU, som finansieres af RP7 og TEN-T-programmerne, et kontant bidrag på 165 millioner euro fra Eurocontrol og 27,8 millioner euro i kontante bidrag fra medlemmer fra luftfartsindustrien.

Gennemførelse af det flerårige budget under Horisont 2020

34. Af det maksimale beløb på 585 millioner euro af Horisont 2020 midler, som var tildelt fællesforetagendet SESAR i forbindelse med gennemførelsen af SESAR 2020, havde EU bidraget kontant med et samlet beløb på 132,9 millioner euro ved udgangen af 2017.

35. De øvrige medlemmer forpligtede sig til bidrage med mindst 825,9 millioner euro i naturalier og kontantbidrag til fællesforetagendets operationelle aktiviteter i forbindelse med SESAR 2020 (ca. 500 millioner euro fra Eurocontrol og et anslået beløb på 325,9 millioner euro fra luftfartssektoren). Ved udgangen af 2017 havde de øvrige medlemmer rapporteret om 97,3 millioner euro i bidrag i naturalier. SESAR 2020-projekterne var imidlertid stadig i den indledende fase i 2017, og bestyrelsen havde derfor ikke valideret dem endnu. Eurocontrol havde desuden bidraget kontant til fællesforetagendets administrationsomkostninger med 6,7 millioner euro.

36. Derfor beløb de samlede bidrag fra luftfartssektoren og Eurocontrol sig til 104 millioner euro ved udgangen af 2017, sammenlignet med EU's kontantbidrag på 132,9 millioner euro.

37. Af det maksimale drifts- og administrationsbudget på 639,8 millioner euro¹³ til SESAR 2020-aktiviteter havde fællesforetagendet ved udgangen af 2017 indgået forpligtelser for 236,7 millioner euro og afholdt betalinger for 112,3 millioner euro. Betalingerne var hovedsagelig forudbetalinger til den første og anden bølge af SESAR 2020-projekter.

INTERN KONTROL

Ramme for intern kontrol

38. Den eksterne revisor af fællesforetagendets årsregnskab konstaterede mangler i fællesforetagendets processer for finansiel kontrol. Situationen skyldes hovedsagelig det

---

¹³ Det samlede budget på 639,8 millioner euro består af de 585 millioner euro i kontante bidrag fra EU, som finansieres af Horisont 2020-programmet, et kontant bidrag på 25 millioner euro fra Eurocontrol og 18,5 millioner euro i kontante bidrag fra medlemmer fra luftfartsindustrien. Hertil kommer, at Kommissionen vil yde formålsbestemte indtægter på 11,3 millioner euro til fællesforetagendet til specifikke opgaver, den har delegeret til det.

komplekse finansielle regelsæt, inden for hvilket fællesforetagendet er nødt til at operere, finansielle nøglemedarbejderes nylige fratræden og den store arbejdsbyrde i regnskabsafdelingen, som dette medførte.

39. Fællesforetagendet har indført pålidelige procedurer for forudgående kontrol på basis af finansielle og operationelle skrivebordsgennemgange. For så vidt angår de mellemliggende og endelige betalinger under RP7 udfører fællesforetagendet efterfølgende revisioner hos støttemodtagerne, mens det for anmeldelser af projektomkostninger i forbindelse med Horisont 2020 er Kommissionens fælles revisionstjeneste, der er ansvarlig for de efterfølgende revisioner. Ved udgangen af 2017 var restfejlføremkomsten for de efterfølgende revisioner ifølge fællesforetagendet på 1,09 % vedrørende RP7 og på 2,8 % vedrørende Horisont 2020¹⁴.

40. På grundlag af en vurdering af fællesforetagendets system for intern kontrol og substanstest af indtægter, betalinger, tilskuds- og indkøbsaktiviteter samt en gennemgang af en stikprøve af afsluttede efterfølgende revisioner, herunder inddrivelses som følge af de fejl, der var blevet påvist, gav revisionsresultaterne os rimelig sikkerhed for, at den samlede restfejlføremkomst for fællesforetagendet er under væsentlighedstærsklen.

41. Arbejdet med de specifikke ændringer af Kommissionens fælles værktøjer til forvaltning og overvågning af tilskud under Horisont 2020, der er nødvendige for at muliggøre behandling af fællesforetagendets bidrag i naturalier, var ikke afsluttet ved udgangen af 2017.

Udbud

42. I sine udbud i forbindelse med støttetjenester fra civile luftrumsbrugere vedrørende SESAR 2020-aktiviteter¹⁵ brugte fællesforetagendet som økonomisk vurdering det simple (aritmetiske) gennemsnit af de finansielle bud, det modtog, til de daglige satser af ekspertkategorier. Den samme metode blev brugt for alle delkontrakter. En mere

---

¹⁴ Den årlige aktivitetsrapport for SESAR-fællesforetagendet for 2017, punkt 1.1.4.3. og 1.1.7.

¹⁵ Rammekontrakter (4 delkontrakter) med et samlet budget på 6 millioner euro over 4 år.

konkurrencedygtig og effektiv løsning ville have været at anvende et vægtet gennemsnit til beregningen af den økonomiske vurdering. Vægtningen bør baseres på det mest sandsynlige antal arbejdsdage for den enkelte ekspertkategori, som der er behov for i forbindelse med delkontraktens specifikke tjenester.

ANDRE SPØRGSMÅL

Mobilisering af bidrag fra andre medlemmer til SESAR 2020

43. Et af fællesforetagendets vigtigste mål er at mobilisere bidrag fra industripartnere på sit aktivitetsområde¹⁶. Ifølge fællesforetagendets grundforordning skal der opnås en anslået løftestangeffekt på 0,85 af lufttrafikindustriens midler uden Eurocontrol¹⁷.

OPLYSNINGER OM KOMMISSIONENS EVALUERINGER

44. Kommissionens endelige evaluering af fællesforetagendet SESAR under RP7 dækkede perioden mellem 2007 og 2016¹⁸, mens den foreløbige evaluering af fællesforetagendet SESAR under H2020 dækkede perioden fra 2014 til 2016¹⁹. Evalueringerne blev gennemført med bistand fra uafhængige eksperter, som fastsat i Rådets forordninger om

---

¹⁶ I betragtning 17 i forordning (EF) nr. 219/2007 som ændret ved forordning (EU) nr. 721/2014 hedder det, at en høj grad af deltagelse fra industriens side er et afgørende element i SESAR-projektet. Det er derfor afgørende, at det offentlige budget til udviklingsfasen af SESAR-projektet suppleres med bidrag fra industrien.

¹⁷ De anslåede bidrag i naturalier fra partnere fra lufttrafiksektoren til fællesforetagendets operationelle aktiviteter uden Eurocontrol (500 millioner euro) divideret med det samlede EU-kontantbidrag til fællesforetagendet (585 millioner euro). Det bemærkes, at industriens medlemmer i overensstemmelse med SESAR 2020's vedtægter ikke yder bidrag i naturalier til supplerende aktiviteter uden for fællesforetagendets arbejdsprogram.

¹⁸ Endelig evaluering af fællesforetagendet SESAR under RP7.
<https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/sesar1.pdf>

¹⁹ Foreløbig evaluering af fællesforetagendet SESAR under H2020.
<https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/sesar2020.pdf>

fællesforetagendet SESAR²⁰, og dækkede fællesforetagendets performance for så vidt angår relevans, produktivitet, effektivitet, sammenhæng og EU-merværdi, suppleret med en undersøgelse af åbenhed, gennemsigtighed og forskningskvalitet. Resultaterne af evalueringerne blev taget i betragtning i den rapport, som Kommissionen sendte til Europa-Parlamentet og Rådet i oktober 2017²¹.

45. Som svar på de anbefalinger, som evaluatorene havde fremsat²², vedtog SESAR's bestyrelse fællesforetagendets handlingsplan i maj 2018. Handlingsplanen omfatter en lang række foranstaltninger, som fællesforetagendet skal gennemføre²³, hvoraf et vist antal aktiviteter allerede er påbegyndt²⁴; størstedelen bør gennemføres i 2018 og det første

---

²⁰ Kommissionens lovbestemte evalueringer, jf. artikel 7 i Rådets forordning (EF) nr. 219/2007 om oprettelse af fællesforetagendet SESAR og artikel 7 i Rådets forordning (EU) nr. 721/2014 om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 219/2007.

²¹ Jf. Kommissionens arbejdsdokument. Foreløbig evaluering af fællesforetagenderne under Horisont 2020 {SWD(2017) 339 final}.

²² De anbefalinger, som evaluatorene har fremsat, vedrører følgende områder: styrke interessenternes deltagelse i SESAR-aktiviteter, herunder forbindelser til udviklingsfasen; styrke de tre lag i den europæiske ATM-masterplan (definitions-, udviklings-, og implementeringsfasen) og dermed sikre, at alle lag bruger et fælles løsningsbaseret sprog, og sætte Kommissionen i stand til at strømline implementeringsplanlægning og -overvågning; styrke forbindelserne til den akademiske verden; løse spørgsmål vedrørende anvendelsen af den retlige ramme for H2020; træffe foranstaltninger til at lukke det såkaldte industrialiseringskløft mellem de aktuelle SESAR-løsninger, der stopper ved teknologisk modenhedsniveau (TRL) 6, og implementeringsfasen af ATM-masterplanen, som kræver løsninger på TRL 8.

²³ Specifikke foranstaltninger omfattet af handlingsplanen som svar på evaluatorernes anbefalinger omfatter: at styrke samarbejdsordninger med SESAR's implementeringsforvalter, Det Europæiske Luftfartssikkerhedsagentur, de nationale myndigheder og EUROCAE med henblik på at styrke deres deltagelse i ATM-masterplanen, øge industriens deltagelse, forenkle SESAR-aktiviteterne under H2020.

²⁴ De allerede påbegyndte aktiviteter omfatter: omorganisering af de tre lag i ATM-masterplanen med henblik på at styrke dens struktur omkring SESAR-løsningernes principper, regelmæssige møder med Association for the Scientific Development of ATM in Europe (ASDA) for at styrke den akademiske verdens deltagelse.

kvartal af 2019, mens en række af dem vil blive taget i betragtning i den næste programmeringsperiode²⁵.

46. I 2017 offentliggjorde Revisionsretten sin særberetning om initiativet for det fælles europæiske luftrum (SES)²⁶, som dækkede visse elementer af fællesforetagendet SESAR's performance under RP7²⁷, som den vigtigste finansielle støtte fra EU til SES-initiativet.

47. Både Kommissionens endelige evaluering²⁸ og Revisionsrettens særberetning²⁹ har gjort opmærksom på forsinkelserne i gennemførelsen af ATM-masterplanen og den manglende overensstemmelse mellem SESAR-fællesforetagendets fastsatte reguleringsmæssige levetid og den planlagte varighed af det arbejde, der forventes af det. Revisionsrettens beretning understregede også nødvendigheden af at styrke fællesforetagendets ansvarlighed i forhold til gennemførelsen af masterplanen³⁰.

---

²⁵ En generel vurdering af fællesforetagendet SESAR's aktuelle retlige ramme for forberedelsen af den næste programmeringsperiode, blev gennemført af fællesforetagendet og sendt til Kommissionen i december 2017. For så vidt angår anbefalingen om yderligere at lukke industrialiseringshullet mellem fællesforetagendet SESAR's aktiviteter og SESAR's implementeringsforvaltning betragter fællesforetagendet den som stillet i bero på nuværende tidspunkt, idet den er underlagt et initiativ fra Kommissionen for den næste programmeringsperiode.

²⁶ EU's initiativ for det fælles europæiske luftrum blev iværksat i 2004 og består af en række fælles bindende EU-dækkende regler om ATM-sikkerhed og -tjenester, luftrumsstyring og interoperabilitet inden for nettet.
https://ec.europa.eu/transport/modes/air/single_european_sky_en

²⁷ Revisionsrettens særberetning nr. 18/2017.

²⁸ Jf. endelig evaluering af fællesforetagendet SESAR's aktiviteter under RP7, afsnit 7.1.4. Research Quality, og afsnit 8. Konklusioner

²⁹ Punkt 86 og 87 i Revisionsrettens særberetning nr. 18/2017.

³⁰ Jf. punkt 86 og anbefaling 8 i Revisionsrettens særberetning nr. 18/2017.

Vedtaget af Afdeling IV, der ledes af Neven Mates, medlem af Revisionsretten, i Luxembourg på mødet den 2. oktober 2018.

På Revisionsrettens vegne

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'K-H se', written in a cursive style.

Klaus-Heiner Lehne

Formand

Opfølgning på tidligere års bemærkninger

År	Revisionsrettens bemærkninger	Korrigerende foranstaltning (Afsluttet/I gang/Ikke igangsat)
	<i>Indberetning og kontrol af bidrag i naturalier til SESAR 2020-projekter</i>	
2016	Fællesforetagendet SESAR har endnu ikke indført specifikke retningslinjer for medlemmerne og deres eksterne revisorer vedrørende erklæring og certificering af medlemmers bidrag i naturalier til SESAR 2020-projekter. Fællesforetagendet har heller ikke etableret interne retningslinjer for så vidt angår dets forudgående kontrol af omkostningsanmeldelser til SESAR 2020-projekter, baseret på Kommissionens strategi for forudgående kontrol i forbindelse med Horisont 2020.	Afsluttet
	<i>Vurdering af ansøgeres finansielle levedygtighed i forbindelse med indkaldelser af forslag</i>	
2016	For så vidt angår den begrænsede indkaldelse vedrørende industriel forskning, som var begrænset til fællesforetagendets industrielle medlemmer, tildelte fællesforetagendet kontrakter til projektkonsortier, selv om den kontrol af modtagernes finansielle levedygtighed, som Forvaltningsorganet for Forskning foretog, i to tilfælde viste ringe finansiell kapacitet hos konsortiernes koordinerende medlem fra industrien. Dette indebærer en højere finansiell risiko for så vidt angår projekternes gennemførelse, og den finansielle risiko er også højere for de øvrige projekter, som de to modtagere er involveret i. Den administrerende direktørs afgørelse i disse to sager var baseret på supplerende ad hoc-risikovurderinger foretaget af Fællesforetagendet SESAR's personale. Fællesforetagendet har imidlertid endnu ikke etableret en systematisk intern procedure for revurdering af projekttilskudsadministratorer, herunder foranstaltninger til at afhjælpe og kompensere for den øgede finansielle risiko.	Afsluttet

	<i>Tjenesteydelseskontrakternes omkostningseffektivitet</i>	
2016	I forbindelse med indkøb af tjenesteydelser fastsætter fællesforetagendet et maksimalt kontraktbudget. Maksimumbeløbet er ikke baseret på en systematisk omkostningsberegning og et referencesystem med rimelige markedspriser. Denne fremgangsmåde sikrer ikke omkostningseffektivitet i forbindelse med fællesforetagendets flerårige tjenesteydelseskontrakter, da erfaringerne viser, at de fleste af de modtagne tilbud lå tæt på det maksimale budget.	Afsluttet

FÆLLESFORETAGENDETS SVAR

25. I perioden 2010-2017 var den gennemsnitlige tid til at modtage de årlige delegationsaftaler om finansiel gennemførelse mere end seks måneder. For at sikre kontinuiteten i operationerne skal SESAR-fællesforetagendet derfor planlægge sit budget på en sådan måde, at der er tilstrækkelige likvide midler og betalingsbevillinger til at kunne dække betalingerne i mindst første halvdel af det efterfølgende år.

26. I de seneste to år har SESAR-fællesforetagendet opereret med flere forskellige finansielle reguleringssystemer, fordi det samtidig skulle gennemføre projekter under RP7, TEN-T, Horisont 2020, Connecting Europe-faciliteten (CEF) og delegationsaftaler om formålsbestemte indtægter. I henhold til ansættelsesplanen for 2018 skal der ansættes yderligere to økonomimedarbejdere for at styrke økonomi- og budgetteamet.

27. Den højere fejlforekomst for tilskudsbetalinger under Horisont 2020 i 2017 skyldtes, at SESAR-fællesforetagendet kun havde gennemført nogle få tilskudsbetalinger under Horisont 2020, da Kommissionens fælles revisionsstøtte (CAS) fastsatte sin revisionsplan. Disse betalinger vedrørte hovedsagelig forberedende forskningsprojekter, der som primære støttemodtagere havde forskningscentre og universiteter, som generelt ikke er lige så fortrolige med regnskabsaflæggelse som andre større industrielle støttemodtagere. Endvidere var fejlforekomsten i vid udstrækning påvirket af en betydelig fejl, der skyldtes en enkelt støttemodtager (et universitet). For fremover at mindske denne risiko vil SESAR-fællesforetagendet i samarbejde med Kommissionen arrangere en informationsdag om regnskabsaflæggelse, som navnlig er rettet mod forskningscentre, universiteter og SMV'er.

28. SESAR-fællesforetagendet vil ajourføre sine interne retningslinjer for udarbejdelse af udbudsdokumenter (som indgår i "SESAR-fællesforetagendets kvalitetsstyringssystem") med henblik på at anvende metoden med vægtet gennemsnit som en mulig løsning ved evalueringen af finansielle bud, navnlig når denne metode giver mulighed for bedre at afspejle de forskellige priselementer i de finansielle bud.